

**Reactienota op reacties Voornemen en
Participatieplan en concept Notitie
Reikwijdte en Detailniveau Gaswinning
Noordzee N04-A**

Datum	14 augustus 2026
Status	Definitief

Colofon

Projectnaam	Gaswinning N04-A
Versienummer	14 augustus 2026
Projectleiding	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Projectteam	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Beantwoording reacties VenP	5
2.1	Verzoek om erkenning als belanghebbenden	5
2.2	Verzoek om erkenning aanvullende natuurorganisaties als belanghebbenden	5
2.3	Afstemming defensie	5
3	Beantwoording reactie c-NRD	7
3.1	Reikwijdte MER	7
3.2	(Inter)nationaal beleid en regelgeving	9
3.3	Archeologie	14
3.4	Nautische Veiligheid	16
3.5	Natuur en klimaat	19
3.6	Diversen	28
	Bijlage 1: Inspiraakbundel (Bürgerbeteiligungsunterlagen)	31

1 Inleiding

Het nieuwe platform genaamd N04-A is gepland op een afstand van ongeveer 30 km ten noorden van Schiermonnikoog, en op 650 meter van de Duitse grens. Het project omvat het plaatsen en exploiteren van een satellietplatform, het aanpassen van een exploratieput naar een productieput, het boren van maximaal vijf productieputten, het aanleggen van een pijpleiding en kabel vanaf het satellietplatform naar de productielocatie N05-A en het winnen van aardgas gedurende een periode tot medio 2049.

Van 3 april tot en met 18 mei 2026 heeft het Voornemen en Participatieplan (VenP) samen met de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) ter inzage gelegen in Nederland. Van 24 april tot en met 5 juni hebben dezelfde stukken ter inzage gelegen in Duitsland. De reacties vanuit Duitsland zijn verzameld door Landesamt für Bergbau, Energie und Geologie (LBEG) waarna deze in zijn geheel bij Bureau Energieprojecten zijn ontvangen. Deze nota gaat in op de reacties die zijn ontvangen op het VenP en de c-NRD.

Er zijn zes reacties ingediend vanuit Nederlandse belangengroepen en Rijksoverheden. Er zijn geen reacties afkomstig van particulieren. Er is een reactie buiten de termijn van de terinzagelegging binnen gekomen (op 24 juni 2026 verzonden). Deze reactie is niet in de bundel opgenomen omdat de reactie ver buiten de terinzagelegging in Nederland (tot en met 15 mei 2026) is verzonden.

Er zijn eenentwintig unieke reacties ingediend vanuit Duitse particulieren, belangengroepen en (Rijks)overheden.

De reacties hebben geleid tot wijzigingen in het Participatieplan, voor meer informatie zie hoofdstuk 2.

De reacties hebben geleid tot een wijziging in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en daarmee tot een definitief NRD, voor meer informatie zie hoofdstuk 3.

De Duitse reacties in de inspraakbundel in bijlage 1 zijn vertaald naar het Nederlands door het vertaalbureau van Buitenlandse Zaken.

Deze nota is vertaald naar het Duits door het vertaalbureau van Buitenlandse Zaken. Ondanks de vertalingen door het vertaalbureau kunnen er aan de vertalingen geen rechten worden ontleend.

2 Beantwoording reacties VenP

2.1 Verzoek om erkenning als belanghebbenden

Van toepassing op reactienummers:

Nederland

202600162, 202600208, 202600224

Duitsland:

202600417, 202600434, 202600438, 202600439, 202600440, 202600442, 202600459, 202600478.

Reactie:

Indieners hebben verzocht om als belanghebbende erkend te worden.

Beantwoording van de reactie:

In het kader van het participatieproces zullen de bovengenoemde indieners als belanghebbende worden erkend en vanaf heden actief worden benaderd bij terinzageleggingen.

De indiener van de te late ingezonden reactie wordt vanaf heden meegenomen als belanghebbende net als bovenstaande indieners welke om erkenning als belanghebbende hebben gevraagd.

2.2 Verzoek om erkenning aanvullende natuurorganisaties als belanghebbenden

Van toepassing op reactienummer: 202600162

Reactie:

De indiener richt zich op de vertegenwoordiging van natuur- en milieuorganisaties in het Noordzeeoverleg (NZO) en de rol daarvan in het Voornemen en Participatieplan. Volgens de indiener wordt ten onrechte aangenomen dat het NZO een volledige afspiegeling vormt van alle natuur- en milieuorganisaties die zich voor de Noordzee inzetten. In werkelijkheid hebben sommige organisaties zich niet bij het NZO aangesloten, omdat zij van mening zijn dat het overleg te veel concessies doet aan natuurbehoud, wat mogelijk in strijd is met Europese natuurbeschermingsregels.

Beantwoording van de reactie:

Het verzoek om aanvullende natuurorganisaties die zich inzetten voor de Noordzee, maar niet zijn aangesloten bij het Noordzeeoverleg (NZO), eveneens als belanghebbenden aan te merken wordt niet gehonoreerd. De onderbouwing van het verzoek bevat onvoldoende concrete informatie welke specifieke organisaties hiermee worden bedoeld.

2.3 Afstemming defensie

Van toepassing op reactienummer: 202601679, 202601679

Reactie:

De indiener gaat ervan uit dat er afstemming is met de desbetreffende krijgsmachtonderdelen (marine) in relatie tot het project. Indien dit niet het geval mocht zijn, verzoekt de indiener om deelname dringend te overwegen.

Beantwoording van de reactie:

Er vindt structurele afstemming plaats tussen het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het Ministerie van Defensie, waar de Koninklijke Marine onder valt, over activiteiten op de Noordzee. Deze afstemming verloopt via het Interdepartementaal Directeuren Overleg Noordzee (IDON) en het bijbehorende vooroverleg (5PL), waarin alle relevante overheidsinstanties met Noordzee-belangen zijn vertegenwoordigd.

3 Beantwoording reactie c-NRD

3.1 Reikwijdte MER

3.1.1 *Duur van het project*

Van toepassing op reactienummer: 202600417

Reactie:

De indiener geeft aan dat de geplande winningsperiode van 10 tot 24 jaar, die mogelijk tot na 2050 doorloopt, in strijd kan zijn met de bindende EU-verplichtingen tot klimaatneutraliteit in 2050.

Beantwoording van de reactie:

In de winningsvergunning aanvraag is de termijn van winning gemaximaliseerd tot medio 2049. Deze periode wordt vanaf nu aangehouden in de procedure.

3.1.2 *Project afbakening*

Van toepassing op reactie nummers: 202600459, 202600478, 202600450

Reactie:

De indieners stellen dat de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau het project N04-A ten onrechte behandelt als een zelfstandig project, terwijl dit technisch en functioneel volledig afhankelijk is van N05-A. Aangebracht wordt:

- Gas en condensaat worden via een nieuwe pijpleiding naar N05-A getransporteerd;
- De stroom- en dataverbinding verloopt via kabels vanaf N05-A;
- De verwerkingsinstallatie op N05-A is expliciet ontworpen voor medeverwerking van N04-gas;
- Het jacket van N05-A was al bij de oorspronkelijke planning uitgerust met risers en J-tubes voor toekomstige satellieten zoals N04-A.

Volgens de indieners is hier sprake van een kunstmatige opsplitsing van wat feitelijk één samenhangend project betreft. Deze benadering zou in strijd zijn met jurisprudentie¹, waarin is vastgesteld dat een dergelijke opsplitsing niet is toegestaan.

Door de indieners wordt verzocht een geïntegreerde MER en passende beoordeling voor het totale project (GEMS) te maken, inclusief alle installaties, leidingen en activiteiten.

Daarnaast wordt er aangegeven dat het onderzoek naar alternatieven te beperkt is: het nulalternatief is onvoldoende uitgewerkt, varianten met lagere productie zijn niet serieus onderzocht, milieuvriendelijkere opties te snel verworpen en er is geen vergelijking met hernieuwbare energie gemaakt.

Beantwoording van de reactie:

N04-A wordt beschouwd als een zelfstandig mijnbouwproject.

¹ Rechtbank Noord-Nederland 8 april 2026 (ECLI:NL:RBNNE:2026:1672, zaaknr. LEE 23/493 WABOM) inzake uitbreiding afvalverbrandingsinstallatie EEW.

Hoewel N04-A technisch ook zonder N05-A kan worden gerealiseerd, zij het in een andere uitvoeringsvorm, geldt voor mijnbouwprojecten doorgaans dat deze gefaseerd tot stand komen:

- Eerst vindt exploratie plaats;
- Pas bij gebleken succes volgt de concrete vormgeving van de ontwikkeling en winning.
- De gasinfrastructuur op de Noordzee is aan elkaar verbonden en vormt een netwerk. Nieuwe projecten zullen hierdoor nagenoeg altijd met bestaande infrastructuur worden verbonden.

Van tevoren staat niet vast of, en zo ja hoe, een gasveld daadwerkelijk tot ontwikkeling komt. Daarom worden projecten per gasveld op zichzelf beschouwd. De uiteindelijke projectafbakening per veld binnen het GEMS-gebied kan pas gaandeweg worden bepaald, omdat de ontwikkeling afhankelijk is van lokale omstandigheden die zich in de loop van het proces concretiseren.

Een voorafgaande effectbeoordeling voor het totale GEMS-gebied is om deze reden niet mogelijk. GEMS krijgt juist vorm door uitsluitend de gasvelden te ontwikkelen die naar verwachting succesvol zijn.

Voor onderzoek naar alternatieven wordt in het MER het nulalternatief als referentiesituatie gehanteerd. De diverse varianten worden aan de hand van de gangbare systematiek met elkaar vergeleken, binnen de contouren van het project. Externe factoren buiten de afbakening van het project, zoals vergelijking met andere vormen van energievoorziening, maken geen deel uit van de reikwijdte van het MER.

3.1.3 *Uitwerking projectfasen*

Van toepassing op reactienummer: 202600478

Reactie:

De indiener geeft aan dat effecten op beschermde natuur in kaart gebracht moeten worden voor alle projectfasen (aanleg, exploratie, ontmanteling), zowel voor Nederland als voor Duitsland.

Beantwoording van de reactie:

Het MER gaat in op de effecten voor alle fases van het project tot waar het concreet genoeg is om mee te nemen in de effectenbeoordeling, zowel voor de Nederlandse als de Duitse gebieden.

3.1.4 *Ontmanteling*

Van toepassing op reactienummer: 202600478

Reactie:

De indiener geeft aan dat de ontmantelingsfase onvoldoende is uitgewerkt. Er moet in dit stadium al duidelijk worden gemaakt hoe putten worden afgesloten, hoe leidingen en kabels worden verwijderd of achtergelaten en hoe methaanlekages na beëindiging van de winning worden voorkomen en gecontroleerd.

Beantwoording van de reactie:

De ontmanteling vindt plaats conform de wet- en regelgeving welke op dat moment geldt, waardoor effecten (zoals de afsluiting van putten en de omgang met leidingen en kabels) nu nog niet op detailniveau kunnen worden beoordeeld.

3.1.5 *Beoordeling grensoverschrijdende effecten*
Van toepassing op reactienummer: 202600417

Reactie:

De milieubeoordeling moet volgens indiener niet beperkt blijven tot Nederland, maar ook effecten op Duitse natuurgebieden.

Beantwoording van de reactie:

Omdat het project nabij de Duits-Nederlandse grens ligt, zijn de grensoverschrijdende milieueffecten zowel aan Nederlandse als aan Duitse wet- en regelgeving getoetst. Effecten in Nederlands gebied zijn beoordeeld volgens de Nederlandse beoordelingskaders en normen. Voor effecten die kunnen doorwerken in Duits gebied zijn de relevante Duitse wettelijke criteria toegepast. Hierdoor kunnen dezelfde activiteiten zowel aan Nederlandse als Duitse eisen worden getoetst. Op deze wijze wordt geborgd dat het project voldoet aan de milieubeschermings- en natuurbeschermingseisen van beide landen.

3.1.6 *Risicoanalyse impact toekomstige ontwikkelingen door klimaatverandering*
Van toepassing op reactie nummers: 202600450, 202600439

Reactie:

De indieners merken op dat klimaatverandering in de referentiesituatie voor 2035 slechts beperkt is meegenomen. Er wordt verwezen naar de Klimaatrisicoanalyse Niedersachsen 2025 en het informatiesysteem DAS-Klimadaten Küste. Toekomstige ontwikkelingen zoals zeespiegelstijging, stormvloed en veranderingen in golfklimaat dienen nadrukkelijk in de risicoanalyse te worden betrokken.

Beantwoording van de reactie:

Het thema klimaat wordt in het MER behandeld. Toekomstige ontwikkelingen welke effect hebben op het platform zoals golfhoogtes en stormvloed zijn betrokken in het technisch ontwerp en maken deel uit van de wettelijk verplichte certificering.

Een van de criteria waaraan voldaan moet worden is de zogenaamde 100-jarige golf voor de maximale belasting op het platform. Dit is een duiding van een combinatie van o.a: Significant wave height (Hs), Peak wave period (Tp), Windsnelheid, Stroming, Waterstand (stormopzet, getij).

3.2 **(Inter)nationaal beleid en regelgeving**

3.2.1 *Strijdigheid met klimaatdoelen*
Van toepassing op reactie nummers: 202600162, 202600208, 202600417, 202600459, 202600478

Reactie:

De indieners geven aan dat het project op gespannen voet staat met de nationale en internationale klimaatverplichtingen van Nederland. Uit recente rapporten, waaronder die van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)², blijkt dat Nederland zijn klimaatdoelen al niet haalt, terwijl het project juist bijdraagt aan de verdere uitbreiding van fossiele brandstoffen. Dit is in strijd met juridische

² <https://www.pbl.nl/actueel/nieuws/kans-op-halen-klimaatdoel-2030-heel-erg-klein-stevig-structureel-extra-beleidsnodig>.

uitspraken^{3,4}, zoals die van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in de zaak *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz e.a. tegen Zwitserland*.

Daarnaast heeft het EHRM geoordeeld dat overheden op grond van artikel 8 EVRM (recht op bescherming van het privéleven) verplicht zijn om concrete maatregelen te nemen om klimaatdoelstellingen te halen en schadelijke gevolgen van klimaatverandering te beperken⁵.

Het milieueffectrapport (MER) moet de klimaateffecten van het project in kaart brengen om te beoordelen of het in strijd is met de Nederlandse klimaatverplichtingen.

Beantwoording van de reactie:

Nederland zet zich in voor de naleving van internationale klimaatverplichtingen, zoals vastgelegd in onder meer het Akkoord van Parijs. Deze verplichtingen worden nationaal uitgewerkt via wetgeving, waaronder de Klimaatwet. Het ontwerp-Klimaatplan 2025-2035 sluit aan bij de meest recente wetenschappelijke inzichten en schetst hoe Nederland de doelstelling van klimaatneutraliteit in 2050 kan bereiken. Het plan richt zich op de maatregelen die de komende tien jaar nodig zijn om deze ambitie te realiseren.

Internationale klimaatverdragen verplichten staten tot het nemen van maatregelen, maar bieden ruimte voor eigen invulling. Binnen die kaders beschikt Nederland over beleidsruimte om besluiten te nemen⁶. Dit is in lijn met vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State⁷.

De Staat blijft verantwoordelijk voor het nakomen van internationale verplichtingen, waaronder het terugdringen van CO₂-emissies. Dit kan op verschillende manieren worden bereikt en is niet beperkt tot het stopzetten van het gebruik van fossiele brandstoffen. Daarom wordt gewerkt aan een samenhangend pakket aan maatregelen dat zowel bijdraagt aan het tegengaan van klimaatverandering als aan de zekerheid van energievoorziening. Dit pakket voldoet aan de verplichtingen uit internationale klimaatverdragen en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

In het MER worden de klimaateffecten van het project in kaart gebracht.

3 Greenpeace Nordic and others v. Norway, EHRM, 28 oktober 2025, <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-245561>;

4 Verein KlimaSeniorinnen Schweiz e.a. tegen Zwitserland (applicatienummer 53600/20), via: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-233206>.

5 Obligations of States in respect of Climate Change, International Court of Justice, Advisory Opinion, 23 juli 2025; te raadplegen via: https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/187/187-20250723_adv-01-00-en.pdf.

6 Zie bijvoorbeeld Rb. Den Haag: ECLI:N:RBDHA:2024:5519, Rechtbank Den Haag, SGR 22/3984, SGR 22/4338, SGR 22/4355, SGR 22/4357, SGR 22/4359, SGR 22/4449, SGR 22/4450, SGR 22/4451, SGR 22/4454, SGR 22/4566, SGR 22/4567, SGR 22/4578, SGR 22/4579, SGR 22/5006 en SGR 22/5007, r.o. 7.6-7.11. Daarnaast ABRvS: ECLI:N:RVS:2022:941, r.o. 24.

7 ABRvS 30 maart 2022, ECLI:NL:RVS:2022:941 (Opeinde Zuid en Middelburen) ro 24.2; ABRvS 31 maart 2021, ECLI:NL:RVS:2021:660 (Gaag-Monster) ro 15.3; ABRvS 23 december 2020, ECLI:NL:RVS:2020:3092 (Westerveld) ro 33.4; ABRvS 2 december 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2875 (Waalwijk-Noord), r.o. 16.4; ABRvS 26 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2048 (Loon op Zand en Loop op Zand Zuid) ro 16.4; ABRvS 1 april 2020, ECLI:NL:RVS:2020:938 (Eesveen), r.o. 12.2.

3.2.2

Nut en noodzaak gaswinning en locked-in effect

Van toepassing op reactienummers: 202600162, 202600224, 202600417, 202600478, 202600692

Reactie:

De indieners stellen dat er onvoldoende onderbouwt wordt waarom opschaling van gaswinning noodzakelijk zou zijn voor de transitie naar duurzame energie en stellen vragen over hoe het aanboren van een nieuw gasveld zich verhoudt tot de transitie naar duurzame energie.

De indieners stellen dat het beoogde project (met een looptijd van 10–24 jaar) een lock-in-effect creëert, waardoor Nederland langer vastzit aan gasverbranding en benadrukken dat aardgas ten onrechte gepresenteerd wordt als een "schone" energiebron, terwijl het een fossiele brandstof is met aanzienlijke CO₂-uitstoot⁸.

Beantwoording van de reactie:

Het kabinet streeft naar een CO₂-neutrale energievoorziening in 2050, waarbij het gebruik van fossiele brandstoffen zoals aardgas, steenkool en olie geleidelijk wordt afgebouwd. Tegelijkertijd is er op dit moment nog onvoldoende duurzame energie beschikbaar om volledig in de energiebehoefte te voorzien. Bovendien vergt de transitie tijd: gebouwen moeten aardgasvrij worden gemaakt, vervoer en industrie moeten verduurzamen, en veel huishoudens zijn nog afhankelijk van aardgas voor verwarming en warm water. Daarom blijft aardgas tot ten minste 2045 een noodzakelijke transitiebrandstof⁹.

Huidige rol van aardgas in de Nederlandse energievoorziening

In 2024 bedroeg het aardgasverbruik circa 30 miljard m³, wat neerkwam op ongeveer 36% van het primaire energieverbruik in Nederland. Het kabinet werkt aan het terugdringen van deze afhankelijkheid, met als uitgangspunt dat de Nederlandse gaswinning onder het niveau van de binnenlandse vraag blijft. Uit het *Jaarverslag Delfstoffen en Aardwarmte in Nederland 2024* blijkt dat de hoeveelheid in Nederland geproduceerd aardgas de binnenlandse vraag tot en met 2048 niet zal overschrijden¹⁰. Aardgas is van de fossiele brandstoffen de minst CO₂-intensieve optie en blijft daarom in de overgangsfase nodig voor de industrie, verwarming van woningen en een betrouwbare elektriciteitsvoorziening.

Leveringszekerheid omvat niet alleen de totale hoeveelheid beschikbaar aardgas, maar ook de robuustheid van het energiesysteem. Dit betekent dat er voldoende volume, transportcapaciteit en infrastructuur moet zijn, evenals beschikbaarheid in perioden van hoge vraag of verstoringen. Door de beëindiging van de gaswinning uit het Groningenveld en de afnemende productie uit bestaande kleine velden, is Nederland in toenemende mate aangewezen op import van aardgas, waaronder vloeibaar aardgas (LNG). Deze import blijft in de transitiefase een belangrijke rol vervullen, maar vergroot tegelijkertijd de afhankelijkheid van internationale markten, herkomstlanden en transportroutes.

Voorkeur voor binnenlandse gaswinning

Het rijksbeleid geeft de voorkeur aan veilige en verantwoorde winning uit Nederlandse kleine velden, met name op de Noordzee. Winning uit deze velden kan de benodigde import deels beperken en draagt bij aan

⁸ <https://www.carbonbrief.org/factcheck-nine-false-or-misleading-myths-about-north-sea-oil-and-gas/>.

⁹ Zie onder andere ABRvS: ECLI:NL:RVS:2020:938, r.o. 12.2.

¹⁰ NLOG, "Jaarverslag 2024 - Delfstoffen en aardwarmte in Nederland", publicatiedatum 14 juli 2025

de voorzieningszekerheid. Een voorbeeld hiervan is het project N04-A, dat voorziet in de winning van aardgas uit de N04-A- en N04-C-velden. Dit project sluit aan op de bestaande gasinfrastructuur via het N05-A-veld en levert een tijdelijke bijdrage aan de beschikbaarheid van aardgas tijdens de transitiefase. Deze bijdrage moet worden gezien in samenhang met het bredere pakket aan maatregelen, zoals energiebesparing, verduurzaming, importdiversificatie en de geleidelijke afbouw van fossiele brandstoffen^{11,12}.

Door gas in Nederland te winnen, vermindert de afhankelijkheid van import uit andere landen, wat bijdraagt aan de energieleveringszekerheid. Dit standpunt is onder meer uiteengezet in verschillende Kamerbrieven¹³ en is vastgelegd in het Noordzeeakkoord¹⁴ waarbij dit nadrukkelijk is geplaatst in het kader van de doelstellingen van het Akkoord van Parijs.

Decarbonisatie van het gassysteem

Om te voldoen aan Europese afspraken over CO₂-reductie, werkt het kabinet aan de decarbonisatie van het gassysteem via twee sporen:

1. Vermindering van de energievraag door energiebesparing.
2. Vervanging van aardgas door alternatieven zoals waterstof, elektriciteit en warmtenetten, waar dit technisch en economisch haalbaar is.

Voor de resterende gasvraag zet het kabinet in op de geleidelijke vervanging van aardgas door CO₂-vrije gassen, zoals groen gas en groene waterstof. In de overgangsfase heeft binnenlandse gaswinning uit kleine velden op land en zee de voorkeur boven import, omdat dit gunstiger is voor het klimaat, de werkgelegenheid, de economie en het behoud van kennis over de diepe ondergrond en gasinfrastructuur. Bovendien beperkt het de afhankelijkheid van buitenlandse leveranciers.

Afbouw van gaswinning uit kleine velden

De gaswinning uit kleine velden op land neemt sinds de eeuwwisseling af en wordt richting 2050 verantwoord afgebouwd. Onder verantwoorde afbouw wordt verstaan een geleidelijke vermindering van de winning die gelijke tred houdt met de daling van het binnenlandse gasverbruik. Momenteel neemt de productie echter sneller af dan de vraag, waardoor de importafhankelijkheid toeneemt^{15,16}.

Om deze afhankelijkheid te beperken, zet het kabinet in op het faciliteren van nieuwe gaswinning uit kleine velden binnen het bestaande Sectorakkoord gaswinning in de energietransitie¹⁷. Dit akkoord stimuleert efficiëntere gaswinning op de Noordzee en nieuwe investeringen in opsporing en winning, om de voorzieningszekerheid te

11 Brief van de Minister van Economische Zaken en Klimaat, 'De rol van gas in het energiesysteem van nu en in toekomst', Kamerstukken II 2019/20, 32813-486.

12 Brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, 'Contourennota aanpassing Mijnbouwwet', Kamerstukken II, 2022/23, 32849-214

13 Brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, 'Kabinetsappreciatie op het rapport "Gaswinning op de Noordzee – En de afspraken daarover in het Akkoord voor de Noordzee"' Kamerstukken II, 2022/23, 33529-1116.

14 Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving, 'Het Akkoord voor de Noordzee' 19 juni 2020.

15 EBN, 'Staat van de Sector: Een inventarisatie van het investeringsklimaat in de NL E&P sector' (24 februari 2025) figuur 1.7, p 4.

16 IEA, 'The Implications of Oil and Gas Field Decline Rates' (16 september 2025).

17 Sectorakkoord gaswinning in de energietransitie:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2025/04/23/sectorakkoord-gaswinning-in-de-energietransitie>

waarborgen en de importafhankelijkheid te beperken. Deze aanpak sluit aan bij het regeerakkoord van kabinet-Jetten^{18, 19}.

Hoewel de gaswinning geleidelijk wordt afgebouwd, is het noodzakelijk om, mits veilig en verantwoord, nieuwe velden aan te boren om de afbouw verantwoord te laten verlopen. Er raken namelijk meer producerende velden uit productie dan dat er nieuwe worden aangeboord. Dit zorgt ervoor dat Nederland minder afhankelijk wordt van geïmporteerd gas, dat vaak een hogere CO₂-voetafdruk heeft dan binnenlands gewonnen gas.

3.2.3

Scheepvaart

Van toepassing op reactienummers: 202600231, 202600442

Reactie:

De indieners benadrukken de internationale verplichtingen van Nederland. Er wordt verwezen naar het Eems-Dollard Verdrag (1960) waarbij Nederland en Duitsland samen werken op het gebied van scheepvaart, bereikbaarheid, veiligheid, waterkwaliteit en ecologie in de Eemsmonding. Ontwikkelingen in de Eemsmonding worden besproken in de Eemskommissie. Daarnaast wordt verwezen naar het Westereems Verdrag.

Zowel in het Eems-Dollard Verdrag als het Westereems Verdrag is bepaald dat een vlotte en veilige toegang van en naar de havens in de Eemsmonding gewaarborgd moet worden. Het gasplatform N04-A ligt wellicht net buiten de geografische 'begrenzing' van het verdragsgebied, het belemmert echter mogelijk wel de vlotte en veilige toegang vanuit zee tot de aanvaarroutes naar de Duitse en Nederlandse havens aan de Eems. Het waarborgen van de onbelemmerde toegang van de aanvaarroutes vanuit zee, is vastgelegd in het Westereemsverdrag (artikel 1, lid 3)²⁰. De borging van toegang tot havens is ook geregeld in de Trans-Europees Vervoersnetwerk verordening (TEN-T, EU 2024/1679). De gevolgen van de voorliggende plannen ten opzichte van deze afspraken moeten worden meegenomen in de project-MER.

Beantwoording van de reactie:

De bereikbaarheid van de Duitse en Nederlandse havens aan de Eems wordt onderzocht in het MER en beoordeeld aan de geldende verdragen en verordeningen. De resultaten worden meegenomen in de besluitvorming.

3.2.4

Nationaal belang gaswinning Noordzee

Van toepassing op reactienummer: 202600162

Reactie:

De indiener betwist de stelling dat gaswinning uit kleine velden op de Noordzee een activiteit van nationaal belang zou zijn, zoals vastgelegd in het Programma Noordzee 2022-2027 (PNZ). Volgens de indiener is deze interpretatie onjuist: het PNZ plaatst gaswinning juist in het kader van de energietransitie en het Akkoord van Parijs, met als doel een gestage afbouw van fossiele brandstoffen. Het PNZ benadrukt decarbonisatie, CO₂-reductie en de overstap naar duurzame alternatieven

18 Rijksoverheid, 'Regeerprogramma: Uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het kabinet' (13 september 2024) p 63.

19 Rijksoverheid, 'Aan de slag: Bouwen aan een beter Nederland, Regeerakkoord 2026-2030' (30 januari 2026) p 26.

20 Westereemsverdrag, artikel 1, lid 3: De Verdragsluitende Partijen streven naar het waarborgen van de bevaarbaarheid van het Vaarwater en de **onbelemmerde** toegang vanuit zee tot de aanvaarroutes van en naar de langs de Eems gelegen Duitse en Nederlandse havens. <https://wetten.overheid.nl/BWBV0006411/2018-07-01>

(zoals waterstof en warmtenetten), terwijl gaswinning alleen wordt toegestaan zolang het veilig en noodzakelijk is. Volgens de indiener bevestigt het Akkoord voor de Noordzee en de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) dit: gaswinning moet in lijn blijven met de klimaatdoelen (maximaal 1,5°C opwarming) en mag niet leiden tot uitbreiding van fossiele infrastructuur.

Beantwoording van de reactie:

Gaswinning op de Noordzee is expliciet genoemd in het huidige regeerakkoord 2026-2030. Waarin onderstaande passage is opgenomen:

"Alle bestaande sectorakkoorden worden doorgezet en we blijven gas winnen op de Noordzee."

Dit betekent dat het "Sectorakkoord Gaswinning in de Energietransitie"²¹ wordt voortgezet. Het sectorakkoord zet in op het stimuleren van nieuwe investeringen in opsporing en winning van gas uit de Nederlandse kleine velden op de Noordzee. Dit moet de importafhankelijkheid beperken en de voorzieningszekerheid bevorderen. Het akkoord, dat op 23 april 2025 aan de Kamer is aangeboden, sluit aan bij het toenmalige regeerprogramma²² waarin is opgenomen:

"We schalen de gaswinning op de Noordzee op door een sectorakkoord te sluiten, waarbij de Rijksoverheid en sector samenwerken om investeringszekerheid en voorspelbaarheid van overheidsbeleid te vergroten."

Daarnaast is er het programma Noordzee 2022-2027. In dit programma is onder andere in hoofdstuk 10.5 "Afwegingskader activiteiten op de Noordzee" het onderstaande uitgangspunt is gedefinieerd:

- *Algemeen: het kabinet geeft binnen de Europese en internationale kaders (Kaderrichtlijn Water, de Kaderrichtlijn Mariene Strategie, de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en het Verdrag van Malta) prioriteit aan activiteiten die van **nationaal belang** zijn voor Nederland: scheepvaart, **olie- en gaswinning**, CO₂-opslag, opwekking van duurzame (wind)energie, zandwinning en -suppletie en defensie. Meervoudig ruimtegebruik wordt zoveel mogelijk bevorderd.*

In tabel 10.3 van het programma Noordzee is nogmaals aangegeven: "Het potentieel aan olie- en gasvoorraden inclusief de 'kleine velden' wordt zoveel mogelijk benut."

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat kan zich niet vinden in de gepresenteerde redenering dat gaswinning op de Noordzee niet valt onder het kader **nationaal belang** afgaand op bovenstaand uitgangspunt van het programma Noordzee.

3.3 Archeologie

3.3.1 Objecten van (potentiële) archeologische waarde Van toepassing op reactienummer: 202600095

Reactie:

De indiener geeft aan dat het positief opvalt dat objecten van (potentiële) archeologische waarde, zoals scheepswrakken, met bureau- en geofysisch

onderzoek in kaart worden gebracht en volgens het advies van RCE worden vermeden met een radius van 100 meter, gerekend vanuit de contouren. Wel wordt opgemerkt dat het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat archeologie helder voor ogen moet houden, omdat dit onderdeel bij andere m.e.r.-trajecten regelmatig over het hoofd wordt gezien.

Beantwoording van de reactie:

Wij nemen de positieve terugkoppeling over de bescherming van objecten van (potentiële) archeologische waarde, zoals scheepswrakken, ter kennis.

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat houdt de archeologie in ogenschouw gedurende de procedure.

3.3.2 *Aandacht voor prehistorische landschappen in geotechnisch onderzoek en mer-trajecten*

Van toepassing op reactienummer: 202600095

Reactie:

De indiener geeft aan dat, conform afspraken programma Noordzee, in het mer-traject de inbedding van een onderzoek naar / reflectie op de aanwezigheid van en effecten op de prehistorische landschappen middels geotechnisch onderzoek moet plaatsvinden. Dit onderzoek moet uitgevoerd worden door een archeologisch gecertificeerd bedrijf.

Daarnaast benadrukt de indiener dat voorafgaand aan elk gepland geotechnisch onderzoek afstemming tussen een archeologisch gecertificeerd bedrijf en de geotechnische surveyor essentieel is. Dit is nodig omdat voor archeologisch onderzoek speciale boringen gereserveerd moeten worden; standaard boringen zijn namelijk onvoldoende bruikbaar voor een archeologische interpretatie. De vraag is of deze afstemming daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Beantwoording van de reactie:

In de geotechnische onderzoeken is de aanwezigheid en mogelijke effecten op prehistorische landschappen onderzocht maar niet gerapporteerd in de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau. De bevindingen van deze onderzoeken worden meegenomen in het vervolg van het mer-traject, waarbij de afspraken uit het Programma Noordzee en Noordzeeoverleg als uitgangspunt worden gehanteerd.

Bij de voorbereidingen van de bodemsurvey is een archeologisch gecertificeerd bedrijf betrokken, dat naderhand tevens de resultaten heeft onderzocht op archeologische aspecten. De geselecteerde surveytechnieken en -apparatuur zijn afgestemd op de scope van het bodemonderzoek ten behoeve van verkenning voor de realisatie van het samenstel van pijpleiding en kabel. Specifieke surveytechnieken voor archeologisch onderzoek kunnen hier niet zondermeer gecombineerd worden zonder consequenties voor de tijdsduur en kosten van de uitgevoerde survey.

3.4 Nautische Veiligheid

3.4.1 *Veiligheid/risico locatie mijnbouwwerk*

Van toepassing op reactienummers: 202600231, 202600432, 202600442, 202600440, 202600417, 202600162, 202600224, 202600439, 202600459

Reactie:

De indieners willen de bestaande zorgen ten aanzien van de nautische veiligheid in deze reactie nog een keer onder de aandacht brengen.

Om het gasveld N04 te kunnen exploiteren is het volgens de c-NRD nodig om één of meerdere gasplatforms in of nabij het scheidingsgebied van het verkeersscheidingsstelsel²³ Terschelling – German Bight te plaatsen, een drukbevaren route richting de Eemsmonding. De indieners benadrukken dat dit gebied cruciaal is voor de scheepvaartveiligheid, omdat het fungeert als een soort "vluchtstrook" bij calamiteiten (zoals brand of aanvaringen). Een platform in dit gebied vormt een extra obstakel en vergroot het risico op incidenten, vooral omdat schepen hier regelmatig het stelsel kruisen.

In de c-NRD wordt een veiligheidsafstand van 500 meter tussen platforms en verkeersbanen gehanteerd, maar er bestaan twijfels bij de indieners of dit voldoende is. Uit de praktijk blijkt dat een gemiddeld schip binnen 81 seconden, met een snelheid van 12 knopen, op het platform zit als het de 500-meterzone binnendringt. Dit is een zeer korte tijd om de productie te sluiten of aanwezige personen te evacueren. Als bron voor de 500 meter veiligheidszone wordt vaak UNCLOS artikel 60 lid 5 aangehaald. Dat artikel maximeert de exclusie zone rond offshore installaties tot 500m, maar zegt volgens de indieners niets over de veiligheid (kans op aanvaring van het platform) in een specifieke situatie.

De indieners geven aan dat het verstandiger is om naar de daadwerkelijke situatie te kijken en te beoordelen wat een veilige afstand van een platform tot de doorgaande scheepvaartroutes op deze locatie is. Bij de inpassing in het gebied moet ook rekening gehouden worden met de complexe verkeerssituatie ter plaatse (aanloop van de Westereems, koersveranderingen en kruisen van het verkeersscheidingsstelsel door schepen met gevaarlijke lading). Daarnaast wordt naast de scheepsveiligheid ook verwezen naar andere risico's, zoals militaire incidenten en sabotage. De indieners benadrukken dat deze risico's ook moeten worden meegenomen in de beoordeling van het MER.

Beantwoording van de reactie:

In IMO artikel 1.1 IMO GPSR A572 en UNCLOS artikel 60, lid 5 UNCLOS wordt aangegeven dat offshore installaties zodanig te worden dienen gesitueerd dat de veilige en doelmatige afwikkeling van het scheepvaartverkeer niet onevenredig wordt belemmerd en dat geen onaanvaardbare verstoring ontstaat van bestaande routeringsmaatregelen of erkende scheepvaartroutes. Dit geeft een verplichting voor de Nederlandse staat om rekening mee te houden bij de inrichting van het continentaal plat en de exclusieve economische zone.

In de Nederlandse wetgeving is deze verplichting mede in de omgevingswetgeving vormgegeven, die ook de kaderstellende wet voor offshore mijnbouwactiviteiten in

²³ Een verkeersscheidingsstelsel wordt gepositioneerd in gebieden met een hoge verkeersdichtheid, of waar de vrijheid van navigatie wordt beperkt door obstakels, onvoldoende waterdiepte of ter bescherming van kwetsbare natuurgebieden (art 1.1 van de IMO GPSR A.572 (14) zoals gewijzigd).

Nederland is. Daarin zijn geometrisch begrensde gebieden aangegeven (art. 2.2 Or), waarin ten aanzien van scheepvaart druk bevaren delen van de zee, ankergebieden en aanloopgebieden zijn aangewezen. In die aangewezen gebieden kan sprake zijn van belemmering van scheepvaart en daarom is een omgevingsvergunning voor een mijnbouwlocatieactiviteit vereist om daar nadere regels over te kunnen stellen.

Er moet worden opgemerkt dat in het c-NRD wordt gesproken van één satelliet platform (N04-A) dat wordt geplaatst voor de gaswinning van N04. De aangevraagde locatie voor platform N04-A en de boringen liggen expliciet buiten bovenstaand omschreven geometrisch begrensde gebieden. De locatie is in de separatiezone tussen de TSS gesitueerd, in een gebied waar geen wettelijke restricties voor het plaatsen van mijnbouwinstallaties van toepassing zijn.

Het MER gaat in op de nautische veiligheid van het project op de betreffende locatie.

3.4.2

Cumulatieve impact bredere ontwikkeling Terschelling – German Bight

Van toepassing op reactienummers: 202600231, 202600442, 202600432, 202600417, 202600439, 202600224

Reactie:

De indieners geven aan dat de cumulatieve impact van vaste (geplande) objecten in het gebied, zoals windparken en gasplatforms, in kaart moeten worden gebracht. Deze objecten vormen niet alleen individueel, maar vooral samen een belemmering voor de scheepvaartveiligheid, zoals geconstateerd door de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OvV) in juni 2024 in het rapport "Schipperen met ruimte"²⁴.

Vanwege de activiteiten in het gebied van dit project is door de Ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Economische Zaken en Klimaat (EZK) een gezamenlijk cumulatief onderzoek gestart naar de (scheepvaart)veiligheidsrisico's voor objecten in de Noordzee in relatie tot de bestaande scheepvaartroutering. In dat onderzoek worden vervolgens mitigerende maatregelen aanbevolen voor de beperking of het wegnemen van de geconstateerde risico's. Uit het onderzoek kan volgen dat in het ultieme geval bepaalde platforms niet geplaatst kunnen worden, of naar een andere locatie moeten verhuizen. Dit onderzoek komt gereed omstreeks het moment dat de project MER voor N04 opgeleverd wordt. De indieners verzoeken om de resultaten van dat onderzoek bij de besluitvorming te betrekken.

Specifiek voor deze locatie is er sprake van toegenomen verkeer van LNG-tankers (en toekomstige schepen met waterstof, ammoniak of CO₂). Het ministerie van IenW onderzoekt momenteel een alternatieve aanlooproute voor deze schepen, maar de realisatie daarvan wordt bemoeilijkt door de geplande platforms. Als alle plannen voor de gaswinning in het gebied doorgang zouden vinden, wordt het vrijwel onmogelijk om een geschikte veilige route te vinden. De LNG-schepen zijn van nationaal belang voor Nederland om de leveringszekerheid van gas door import te waarborgen.

Beantwoording van de reactie:

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is op de hoogte van het OvV rapport en neemt mede daardoor deel aan het gezamenlijke cumulatieve onderzoek naar de veiligheidsrisico's voor de scheepvaart op de Noordzee, specifiek voor het gebied Terschelling – German Bight. Dit onderzoek heeft betrekking op ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder:

- de verplaatsing van scheepvaartroutes;

²⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/06/13/ovv-rapport-schipperen-met-ruimte>

- de aanleg van een tunnelvariant voor kabel- en leidingenroutes;
- alle varianten aan energieprojecten op de Noordzee.

Het onderzoek wordt getrokken door het Ministerie van IenW. EZK neemt de (voorlopige) conclusies van de veiligheidsstudie mee, mits deze uiterlijk 5 oktober beschikbaar worden gesteld. Mocht de oplevering van de integrale veiligheidsstudie vertraging oplopen, dan blijft de eerder uitgevoerde veiligheidsstudie in opdracht van ONE Dyas van toepassing.

De integrale veiligheidsstudie wordt begin september verwacht en zal, zodra beschikbaar, worden gedeeld met betrokken partijen. Deze planning sluit aan bij de eerdere melding van project N04 bij Rijkswaterstaat Zee en Delta op 5 november 2025, alsmede de bespreking van het project tijdens de Eemsc commissie-bijeenkomst van 5 en 6 november 2025. Tijdens deze bijeenkomst is het project tweemaal aan de orde gesteld: in het kader van "Verkeersmanagement op de Eems" (inclusief de daaruit voortvloeiende Formal Safety Assessment, FSA) en in het onderdeel "Installaties die de Eemsmonding kruisen en installaties van derden".

Op 2 maart jl. heeft een aanvullend overleg plaatsgevonden met IenW-DGLM, Afdeling Zeevaart, met als specifiek aandachtspunt de nautische veiligheid. Tijdens dit gesprek is de planning nogmaals toegelicht, waarbij het ontwerpbesluit inhoudelijk gereed is in oktober/november voor de publicatie in december 2026.

De veiligheidsstudie in opdracht van ONE Dyas is uitgevoerd aan de hand van AIS-data volgens het Safety Assessment Model for Shipping and Offshore in the North Sea (SAMSON-model). SAMSON hanteert internationale maritieme regelgeving in de risicobeoordeling:

- IMO-routingsmaatregelen (TSS, routing systems);
- COLREGs (aanvaringsregels);
- Formal Safety Assessment (FSA)-methodieken van de IMO;
- internationale ongevalsdatabases zoals Lloyd's casualty data.

Hoewel de import van LNG via onder andere schepen van groot belang is voor de leveringszekerheid van gas is de import van LNG via scheepvaart zowel in het regeerakkoord als het programma Noordzee niet aangemerkt als nationaal belang.

3.4.3

Schade aan pijpleidingen door scheepvaart

Van toepassing op reactienummer: 202600450

Reactie:

De indiener geeft aan dat de risicoanalyse zoals beschreven in paragraaf 4.4.1 van de c-NRD moet worden aangevuld met onderstaande punten:

- De aanlegdiepte dient te worden afgestemd op de referentietopografie, waarbij rekening wordt gehouden met de te verwachten niveauverschillen gedurende de gebruiksduur van de pijpleiding en het kabeltracé waarbij een minimale dekking van 1,50 meter in acht moet worden genomen.
- Het 2K-criterium dient te worden nageleefd.

Beantwoording van de reactie:

Voor de pijpleiding en kabel is de vergunning "Pijpleiding" van toepassing. In deze vergunning zijn de technische details opgenomen waarbij voldaan wordt aan de NEN3656 (Eisen voor stalen buisleidingsystemen op zee). In de vergunning wordt daarnaast een onderhoudsregime vastgelegd, volgens de wettelijke eisen uit de mijnbouwwetgeving van Nederland.

Het 2K-criterium is afkomstig uit Duitse offshore regelgeving en is niet van toepassing in Nederland.

Het MER bevat een overzicht van de ligging van de gasreservoirs, het productieplatform, de putten en de pijpleiding.

3.5 Natuur en klimaat

3.5.1 *Onderwatergeluid*

Van toepassing op reactienummers: 202600417, 202600417, 202600162, 202600208, 202600224, 202600478, 202600459, 202600443, 202600451, 202600456, 202600479

Reactie:

De indieners geven aan dat er geluidsemissies ontstaan door de ontwikkeling van een nieuw gasveld en dat deze grote schade veroorzaken aan het zeeleven. De indieners wijzen op dat het geluidsoverlast van heien en scheepvaart zorgt voor de verstoring en fysieke vernietiging van benthische flora en fauna.

Er wordt gevraagd om een uitgebreide geluidsanalyse, beperking van de verstoring en aandacht voor cumulatieve effecten.

Beantwoording van de reactie:

Voor dit project zijn zowel een Omgevingsvergunning Natura 2000 Activiteit als Omgevingsvergunning Flora en Fauna Activiteit nodig. In deze vergunningsprocedures worden de effecten van onder andere (onderwater)geluid op de natuur getoetst aan de geldende wet- en regelgeving. Indien nodig worden er mitigerende maatregelen voorgeschreven. Als deze maatregelen onvoldoende zijn, kan de vergunning worden geweigerd. In uitzonderlijke gevallen kan een vergunning desondanks worden verleend op grond van artikel 6, vierde lid, Habitatrichtlijn.

3.5.2 *Stromingen en sediment*

Van toepassing op reactienummer: 202600439

Reactie:

De indiener geeft aan dat er behoefte is aan een analyse van cumulatieve effecten (platform, pijpleidingen, kabels en windparken) op stromingspatronen en sedimenttransport door de aanleg van nieuwe infrastructuur.

Beantwoording van de reactie:

Het MER zal ingaan op de individuele effecten zoals genoemd door de indiener. Er zal geen cumulatieve analyse plaats vinden ten behoeve van stromingspatronen en sedimenttransport ten gevolge van alle activiteiten in het GEMS gebied tenzij er uit de MER studie blijkt dat er aannemelijk overlappende effecten zijn.

3.5.3 *Bodemdaling en aardbevingsrisico's*

Van toepassing op reactienummers: 202600417, 202600478, 202600441, 202600443, 202600456

Reactie:

De indieners geven aan zorgen te hebben met betrekking tot bodemdaling en aardbevingsrisico's.

Er wordt gewezen op het verband tussen de duur van de winningsperiode en het onttrekkingstempo wat zowel de bodemdaling als het aardbevingsrisico kan beïnvloeden.

Daarnaast zijn er zorgen over veranderingen in de hydrogeologische situatie. Onder Borkum bevindt zich een zoetwaterlens die op zout water rust. Door drukdalingen als gevolg van gaswinning kunnen microscheurtjes in de ondergrond ontstaan, met name in de scheidende kleilagen die het zoete en zoute water van elkaar scheiden. Dit kan leiden tot verzilting van het zoete grondwater.

Ook wordt er gewezen op het risico op vervloeiing van de bodem (liquefactie), dat volgens de indieners in dit gebied aanwezig is. Bij liquefactie verliezen zandkorrels hun onderlinge contact en gedraagt de bodem zich tijdelijk als een vloeistof. Dit kan leiden tot plotselinge verzakkingen of kanteling van zware gebouwen.

Bij de beoordeling van het project wordt verzocht de volgende aspecten mee te nemen, waarbij een worst-case-scenario moet worden uitgewerkt:

- Bodemdaling en aardbevingsrisico's, inclusief de interactie met andere bestaande of reeds vergunde projecten.
- Effecten op water- en slibstromen, die schade kunnen veroorzaken aan riffen en hun leefgebieden.
- Mogelijke gevolgen voor de Nedersaksische kustzee als gevolg van bodemdaling.
- Het risico op liquefactie.

Tot slot benadrukken de indieners dat bodemdalingseffecten niet uitsluitend optreden tijdens de winningsfase, maar mogelijk al in de realisatiefase. Tijdens boringen kunnen onvoorziene gebeurtenissen plaatsvinden die gevolgen hebben voor de zeebodem. Ook deze risico's dienen in de beoordeling te worden meegenomen.

Beantwoording van de reactie:

De eventuele effecten van bodemdaling vanwege project N04-A worden in het MER onderzocht. Daarbij wordt onderzocht in welke mate bodemdaling te verwachten is en of daar relevante effecten op natuur, gebruiksfuncties of het project N04-A zelf van worden verwacht. Daarnaast is de tijdelijke fysieke verstoring van de zeebodem tijdens aanleg en boren onderwerp van het MER.

Aardbevingsrisico's vanwege de N04-A gaswinning worden, parallel aan het MER, primair beoordeeld in het winningsplan en de advisering daarop door deskundigen van SodM, TNO en het KNMI als onderdeel van een inhoudelijke seismische beoordeling.

Het Milieueffectrapport (MER) behandelt bodemdaling als gevolg van gaswinning en het optreden van bodemtrillingen waarbij de effecten van bodemdaling op natuur en milieu in zowel Nederland als Duitsland in kaart worden gebracht. Hiervoor worden bodemdalingscurven gepresenteerd voor verschillende scenario's, die vervolgens worden beoordeeld.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan:

- Sedimenttransport en de gevolgen daarvan;
- Effecten op de natuur, met name op riffen met bijzondere ecologische waarden.

Hoewel het MER niet ingaat op mogelijke bodemdaling tijdens de realisatiefase (vanwege ontbrekende aanleiding), wordt uitgebreid stilgestaan bij de effecten tijdens de productiefase.

De afbakening van de effectbeoordeling, met name voor bodemdaling tijdens de productiefase in Nederland en Duitsland, is reeds in de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) beschreven, maar wordt in het MER nader toegelicht.

3.5.4

Lozingen en toxiciteit

Van toepassing op reactienummers: 202600450, 202600417, 202600417, 202600438, 202600439, 202600162, 202600208, 202600224, 202600478, 202600459

Reactie:

Indieners maken zich ernstige zorgen over het geplande mijnbouwproject in de kwetsbare zeezone in en rondom Borkumse Stenen en betogen dat dit aanzienlijke schade toebrengt aan het mariene ecosysteem, zowel tijdens de aanleg- als de productiefase.

Tijdens de aanlegfase ontstaan volgens de indieners diverse problemen: verstoring van de zeebodem door verontreiniging door transport, fysieke vernietiging van bentische flora en fauna, terwijl boringen ook kunnen leiden tot lekkages en lozingen. In de productiefase vormt de lozing van productiewater een groot risico, omdat dit zware metalen, persistente chemicaliën en andere verontreinigingen bevat.

De indieners wijzen erop dat de huidige staat van zeewater, sediment en biota al ernstig vervuild is door cumulatieve effecten van scheepvaart, visserij en andere industriële activiteiten. Hierdoor is verdunning van lozingen geen valide argument meer, aangezien veilige grenzen reeds zijn overschreden. Er wordt gepleit voor grondig onderzoek naar specifieke effecten van de lozingen, inclusief toxiciteit, persistentie van stoffen en impact op zeezoogdieren, vogels en bodemleven. Daarnaast worden onzekerheden in de samenstelling van productiewater benoemd, met name de noodzaak om cumulatieve effecten te toetsen niet alleen ten opzichte van andere projecten, maar vooral met bestaande vervuiling.

Ook wordt er door de indieners gewezen op dat er sprake kan zijn van aanzienlijke hoeveelheden bariet, wat schadelijk kan zijn bij lozingen. Voorgesteld wordt daarom om verwerking van water gedragen boorgruis op land te onderzoeken in het MER.

Daarnaast wordt er voorgesteld om de reikwijdte van de milieueffectbeoordeling aan te vullen met de vraag of en hoe continue monitoring van het productiewater plaatsvindt en welke maatregelen er genomen worden bij overschrijdingen bij het project N04 maar ook bij N05-A platform waar verdere gasbehandeling en lozing van productieafvalwater afkomstig uit N04 plaats vindt.

Beantwoording van de reactie:

Het project voldoet aan de wettelijke eisen zoals vastgelegd in Hoofdstuk 9 van de Mijnbouwregeling. Dit betekent dat er onder andere monitoring van lozingsdebiet en samenstelling van productiewater plaats vindt.

De volgende effecten worden in het MER onderzocht/beschreven:

- De lozing, toxiciteit en monitoring van productiewater;
- Onvoorziene voorvallen en eventuele effecten;

- De verwerking van watergedragen boorgruis op land als alternatief tot lozing.

Bij de gasbehandeling van het gas van N04-A op het platform N05-A komt productiewater vrij dat wordt geloosd naar zee. Deze effecten zijn al betrokken in de milieueffectrapportage voor N05-A.

3.5.5

Boorslib en boorspoeling

Van toepassing op reactienummer: 202600417

Reactie:

Er wordt verzocht om de effecten van het project, inclusief de lozing van boorslib en boorspoeling, op de zeebodem en het water te beschrijven. Ook cumulatieve effecten met bestaande of vergunde projecten en activiteiten dienen hierin te worden meegenomen.

Beantwoording van de reactie:

De effecten van boorslib en boorspoelingen worden beschreven in het MER.

3.5.6

Waterkwaliteit

Van toepassing op reactienummer: 202600450

Reactie:

De indiener geeft aan dat de voorgestelde reikwijdte van de milieueffectbeoordeling moet worden aangevuld. In de opsomming van relevante wet- en regelgeving ontbreekt de Europese Kaderrichtlijn Water en specifiek de Duitse implementatie daarvan. Vanwege de nabijheid van de Duitse kustwateren moeten mogelijke effecten op de chemische toestand van de waterlichamen Eems-estuarium en Eems-Dollard worden onderzocht.

Beantwoording van de reactie:

De Europese Kaderrichtlijn Water wordt expliciet genoemd als onderdeel van het relevante beleids- en toetsingskader voor waterkwaliteit. In het MER wordt naast de Nederlandse de Duitse implementatie van de Kaderrichtlijn Water beschreven. Voor Duitsland is dit de Wasserhaushaltsgesetz (WHG). Beide kaders worden meegenomen in de beoordeling van het MER.

3.5.7

Energievoorziening

Van toepassing op reactie nummers: 202600162, 202600208

Reactie:

De indieners geven aan dat het project zal leiden tot extra energieverbruik, wat resulteert in additionele uitstoot, omdat de energie op het platform deels met fossiele brandstoffen wordt opgewekt.

Daarnaast wordt benadrukt dat ook windenergie van het Duitse windpark milieueffecten heeft. Omdat deze groene energie voor het project wordt gebruikt, ontbreekt deze op de algemene energiemarkt, waardoor elders fossiele energie (bijv. gasgestookte installaties) moet worden ingezet als compensatie. Gezien de huidige Nederlandse energiemix, waarin 's nachts en bij weinig wind nog steeds veel aardgas en steenkool worden gebruikt, zal het verhoogde energieverbruik van N05-A daadwerkelijk tot meer uitstoot leiden.

Aangegeven wordt dat in het MER duidelijk moet worden gemaakt wat de milieueffecten zijn van de energievoorziening van het project, vergeleken met een

situatie waarin het project niet doorgaat (de referentiesituatie). Dit omvat zowel de directe uitstoot door fossiele energie op het platform als de indirecte effecten door het onttrekken van groene energie aan de markt.

Beantwoording van de reactie:

De effecten van de energievoorziening van N04-A worden in ogenschouw genomen in het MER. Een evaluatie van de algemene energiemarkt staat te ver van de projectdefinitie af en valt buiten de afbakening van het MER.

3.5.8 *Broeikasgasemissies*

Van toepassing op reactienummers: 202600162, 202600208, 202600224, 202600478

Reactie:

De indieners wijzen erop dat de CO₂-uitstoot van de productie en installatie van winningsinfrastructuur (zoals staalproductie en transport), inclusief de winning van grondstoffen, mee moeten worden genomen in het Milieueffectrapport (MER). Er wordt aangegeven dat de winning van grondstoffen voor het project moeten worden meegenomen, omdat ze direct voortvloeien uit het project en nieuw te ontwikkelen velden daardoor niet per se schoner zijn dan geïmporteerd LNG. Aangegeven wordt dat voor een grondige beoordeling alle gerelateerde emissies (inclusief Scope 3, zoals indirecte uitstoot in de waardeketen) moeten worden meegenomen in het MER, evenals de cumulatieve effecten van de gehele Nederlandse gasindustrie.

Beantwoording van de reactie:

Scope-1, 2 en 3-emissies worden integraal in beeld gebracht (broeikasgasemissies die ontstaan in de waardeketen, zowel bij toeleveranciers als bij klanten) in het MER.

3.5.9 *Methaan emissies*

Van toepassing op reactienummers: 202600162, 202600208, 202600224

Reactie:

De indieners stellen dat uit onderzoek naar de winning van fossiele brandstoffen in de Noordzee blijkt dat bij het aanboren van gas- en olievelden onbedoeld zogeheten *gaszakken* met methaan worden geraakt²⁵. Hierdoor komt jaarlijks tot 30.000 ton methaan vrij, een broeikasgas dat veel krachtiger bijdraagt aan de opwarming van de aarde dan CO₂. Deze methaanuitstoot vindt plaats zonder dat dit altijd wordt opgemerkt of gemonitord.

In dit kader wordt door de indieners gevraagd om onderzoek te doen naar de aanwezigheid van methaan in de bodem rond de beoogde boorlocaties net als een risicoanalyse naar het mogelijk vrijkomen van methaan als gevolg van de winning. En deze resultaten op te nemen in het milieueffectrapport (MER).

Beantwoording van de reactie:

Het door de indieners aangehaalde artikel van Böttner et al. (2020) betreft methaanlekage uit gedecommissioneerde offshore putten in samenhang met ondiepe gasvoorkomens ('shallow gas') en is niet zonder meer vergelijkbaar met project N04-A, dat een diep reservoir op ruim 3.000 meter betreft en waarbij geen ondiep gasvoorkomen wordt doorboord.

25 Böttner, C., M. Haeckel, M. Schmidt, C. Berndt, L. Vielstädte, J. A. Kutsch, J. Karsten, T. Weiß, 'Greenhouse gas emissions from marine decommissioned hydrocarbon wells: leakage detection, monitoring and mitigation strategies' 2020, International Journal of Greenhouse Gas Control', zie <https://doi.org/10.1016/j.ijggc.2020.103119>

Het artikel van Böttner et al., waarnaar verwezen wordt, is onvoldoende om voor N04-A een relevant risico op methaanlekage aan te nemen. Uit het TNO/NIOZ-onderzoek²⁶ volgt dat methaanlekage in de Nederlandse Noordzee beperkt is en niet voorkomt bij putten waarbij geen ondiepe gaslaag is doorboord.

3.5.10

Stikstof en luchtkwaliteit

Van toepassing op reactienummers: 202600417, 202600459

Reactie:

De indiener verzoekt om een analyse van effecten op kwetsbare natuur in het kader van stikstof.

Beantwoording van de reactie:

Het MER toetst de effecten van stikstof op de stikstofgevoelige habitatype binnen de beoordelings-, en toepassingskaders van Nederland en Duitsland.

Voor Duitsland betekent dit dat er getoetst wordt aan een depositie van 7,14 mol stikstof per hectare per jaar voor de habitatype welke gevoelig zijn voor stikstof.

Voor Nederland betekent dit dat er getoetst wordt aan een kritische depositiewaarde.

Daarnaast is er een Omgevingsvergunning Natura 2000 Activiteit aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN).

3.5.11

Natuur en ecologie

Van toepassing op reactienummers: 202600417, 202600478, 202600459, 202600692

Reactie:

De indieners geven aan dat de gekozen leiding- en kabelroute door ecologisch waardevolle gebieden loopt, waaronder Borkumse Stenen en daardoor vreest voor schade aan steenriffen, biogene riffen en zandbanken. Er wordt gevraagd om alternatieve tracés die natuurbelangen vooropstellen. Daarnaast wordt aangegeven dat de effecten op natuurherstelprojecten zoals de herintroductie van de Europese oester en herstelriffen in Borkum Riffgrund moeten worden beoordeeld.

Naast bovenstaande punten wordt verzocht om de effecten op beschermde soorten en Rode-Lijstsoorten tijdens bouw en exploitatie, inclusief transportactiviteiten, te analyseren. Hierbij moet aandacht worden besteed aan verstoringen, emissies (inclusief licht en trillingen), verlies van leefgebied en verontreiniging, met name de accumulatie via de voedselketen bij zeezoogdieren en zeevogels zoals zeeduikers en sterns. Waarbij expliciet rekening moet worden gehouden met de cumulatieve effecten van onder andere:

- bestaande projecten,
- geluid door scheepvaartroutes.

²⁶ TNO/NIOZ rapport: Bubble plumes at abandoned wells and at natural seepage sites in the Dutch North Sea
<https://www.tno.nl/nl/newsroom/2024/10/minder-lekkende-boorputten-noordzee/>

Beantwoording van de reactie:

De milieueffectrapportage behandelt effecten op zeebodem en mariene ecologie in zowel de aanleg- als operationele fase, inclusief bodemdisruptie, habitatverlies, natuurherstelprojecten en gevolgen voor fauna.

Daarnaast is voor dit project is een Omgevingsvergunning Flora en Fauna Activiteit nodig. In deze vergunningsprocedure worden de effecten op de beschermde soorten en Rode Lijstsoorten getoetst aan de geldende wet en regelgeving. Indien nodig worden er mitigerende maatregelen voorgeschreven of, als deze niet toereikend zijn, geen vergunning verleend.

Grensoverschrijdende milieueffecten worden beoordeeld aan de hand van de relevante Duitse wetgeving.

3.5.12

Samenhang Natura-2000 netwerk

Van toepassing op reactienummer: 202600459

Reactie:

De indiener geeft aan dat de ecologische samenhang van het Natura-2000-netwerk cruciaal is. Gebieden moeten een functioneel verbonden systeem vormen voor migrerende soorten. In het grensgebied tussen Nederland en Duitsland fungeren de Borkumse Stenen en Borkum Riffgrund als essentiële stepping stones, die Nederlandse en Duitse Natura-2000-gebieden (waaronder de Waddenzee) met elkaar verbinden.

De projecten (o.a. gaswinning en seismisch onderzoek) in het GEMS-gebied leiden echter tot een opeenhoping van versturende ingrepen (geluid, infrastructuur, scheepvaart) in deze corridor. Hierdoor dreigt een permanente storingsbarrière te ontstaan, die de ecologische verbinding tussen Nederlandse en Duitse Natura-2000-gebieden verstoort.

Beantwoording van de reactie:

Het project N04-A ligt in het natuurgebied de Borkumse Stenen, direct naast meerdere Nederlandse en Duitse Natura 2000-gebieden: Borkum Riffgrund (DE); Niedersächsisches Wattenmeer (DE); Borkum Riff (DE); Noordzeekustzone; Waddenzee; Duinen van Schiermonnikoog.

In het MER worden deze gebieden gezamenlijk als onderdeel van een ecologisch netwerk beschouwd, met onderlinge relaties via habitattypen, soortenpopulaties en migratieroutes. Mogelijke verstoring van de Natura 2000-samenhang wordt expliciet onderzocht in het MER, waarbij rekening gehouden wordt met corrigerende effecten van eventuele toegespitste mitigerende maatregelen.

3.5.13

Aanwijzing van Borkumse Stenen als Natura 2000-gebied

Van toepassing op reactie nummers: 202600162, 202600208

Reactie:

De indieners wijzen het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat erop dat op dit moment een procedure loopt om dit gebied als Natura2000 te beschermen, wat betekent dat een Milieueffectrapportage (MER) vereist is om te toetsen of het

project voldoet aan Artikel 6 van de Habitatrictlijn²⁷ (bescherming van Natura2000-gebieden).

Dit proces is in gang gezet na een uitspraak van de Rechtbank Gelderland²⁸. De rechtbank oordeelde dat de Nederlandse overheid het verzoek van de natuurorganisaties om het gebied als Natura 2000-gebied aan te wijzen onvoldoende zorgvuldig heeft beoordeeld, met name wat betreft de aanwezige natuurwaarden. Totdat deze procedure is afgerond, zouden er geen besluiten mogen worden genomen over activiteiten die schadelijk kunnen zijn voor het gebied, zoals het genoemde Project (vermoedelijk gerelateerd aan gaswinning).

Daarnaast is het gebied al aangewezen als bodembeschermingsgebied onder de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM), met als doel het herstel van het zeebodemeecosysteem. Uitbreiding van gaswinning, zoals het Project, zou dit herstel onmogelijk maken.

Beantwoording van de reactie:

De procedure moet beoordeeld worden aan de hand van het wettelijk kader zoals dat geldt ten tijde van het verlenen van het projectbesluit. Het gebied "Borkumse Stenen" is niet aangewezen als Natura-2000 gebied, maar valt onder de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM).

Voor het gebied "Borkumse Stenen" welke nu ter discussie ligt zijn nog geen dieren- en/of plantensoorten aangewezen welke beschermd moeten worden en met welke doelstellingen, mocht dit gebied geclassificeerd worden als Natura 2000. Het is daardoor onmogelijk om de onderzoeken uit te voeren alsof het een Natura 2000 gebied betreft omdat de instandhoudingsdoelstellingen ontbreken.

3.5.14

Gevolgen aanvaring met het platform op de Natuur

Van toepassing op reactie nummers: 202600231, 202600417, 202600162

Reactie:

De indieners geven aan dat aanvaringen tussen schepen (waarvan sommige met gevaarlijke lading) en het platform mogelijk grote milieurisico's met zich meebrengen. Denk aan uitstroom van lading, bunkerolie of uitstroom vanuit platforms of explosies. Dit verdient extra aandacht gezien de locatie van het platform ten opzichte van volgende gebieden waar het platform in of in de buurt van gepland is:

- KRM-gebied "Borkumse Stenen", Nederland (er in),
- N2000 gebieden:
 - "Borkum Rifgrund", Duitsland (650 meter afstand)
 - "Niedersächsisches Wattenmeer und angrenzendes Küstenmeer", Duitsland (12 kilometer afstand)
 - "Noordzeekustzone", Nederland (22 kilometer afstand)
 - "Duinen van Schiermonnikoog", Nederland (26 kilometer afstand)
 - "Waddenzee", Nederland (28 kilometer afstand).

²⁷ Habitatrictlijn:
https://www.natura2000.nl/sites/default/files/Bibliotheek/Europa/CEC%202018%20Bepalingen_Art_6_HR_Nov_2018_NL.pdf

²⁸ Uitspraak: <https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBGEL:2026:1831>;
<https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/rechtbanken/rechtbank-gelderland/nieuws/staatssecretaris-moet-opnieuw-beslissen-over-aanwijzing-de-borkumse-stenen-als-natura-2000-gebied>

Daarnaast is de Waddenzee door IMO (International Maritime Organisation) aangewezen als PSSA (Particularly Sensitive Sea Area)

Er wordt opgemerkt dat rampenbestrijding niet altijd effectief verloopt. Dit wordt onderbouwd met eerdere incidenten, zoals de lekkages bij de MSC Zoë²⁹ en Spirit Energy³⁰, waarbij rampenbestrijding tekortschoot.

Beantwoording van de reactie:

De gesignaleerde risico's, zoals uitstroom van lading of bunkerolie, verontreiniging vanuit platforms en explosiegevaar, worden erkend en betrokken bij de verdere afweging.

De gebieden vallen onder diverse juridische kaders (Omgevingsvergunning Natura 2000 Activiteit als Omgevingsvergunning Flora en Fauna Activiteit) wat betekent dat de voorgenomen activiteiten altijd worden getoetst op mogelijke effecten voor de ecologische kwaliteit ongeacht of er sprake is van incidenten eventueel door aanvaringen.

In het project besluit worden de aangegeven risico welke niet beoordeeld worden in de betreffende vergunningen meegenomen in de besluitvorming, waarbij de risico's worden afgewogen tegen de bestaande regelgeving.

Opgemerkt dient te worden dat de verwijzing naar het rapport van de Onderzoeksraad voor Veilheid (OVV) voor de MSC Zoë leidt naar een algemene pagina over lezersonderzoek. Vermoedelijk wordt verwezen naar het OVV-rapport van 25 juni 2020 genaamd "*Veilig containertransport ten noorden van de Waddeneilanden. Lessen na het containerverlies van de MSC ZOE*"³¹.

3.5.15

Cumulatieve effecten

Van toepassing op reactienummers: 202600450, 202600417, 202600162, 202600208, 202600224, 202600478, 202600459

Reactie:

De indieners benadrukken dat in het milieueffectrapport (MER) van een project alle drukfactoren van bestaande en toekomstige projecten met voldoende concrete plannen op het gebied moeten worden meegenomen. Dit is essentieel om een helder beeld te krijgen van de aanvullende milieueffecten die het project zelf veroorzaakt, boven op de reeds bestaande belasting. De reacties identificeren verschillende sectoren en activiteiten die nu al negatieve effecten hebben op het mariene ecosysteem, waaronder visserij, windparken, zandwinning, defensieactiviteiten, scheepvaart, seismisch onderzoek en algemene zeewatervervuiling.

Elk van deze drukfactoren heeft specifieke gevolgen, zoals geluidsoverlast, bodemvernietiging, vervuiling door chemicaliën en metalen, verstoring van zeeleven en populatieafname van soorten. De indieners pleiten ervoor dat al deze effecten cumulatief worden beoordeeld, zodat de totale milieubelasting in kaart wordt gebracht en de extra impact van het nieuwe project goed kan worden ingeschat.

²⁹

https://onderzoeksraad.nl/wpcontent/uploads/2023/11/ovv_20204450_interactieve_rapportage_overboord_geslagen_containers_msc_zoe_20092.pdf

³⁰ <https://www.sodm.nl/actueel/nieuws/2020/12/22/noordzeeplatform-van-spirit-moet-aan-lozingsnormen-voldoen>

³¹ <https://onderzoeksraad.nl/onderzoek/veilig-containertransport-ten-noorden-van-de-waddeneilanden-lessen/>

Beantwoording van de reactie:

Het MER gaat in op cumulatieve effecten van projecten welke vergund of gerealiseerd zijn. Toekomstige projecten welke nog niet vergund zijn worden niet meegenomen. Deze toekomstige projecten dienen de al vergunde of gerealiseerde projecten mee te nemen in dat betreffende traject. Binnen deze procedure zijn de volgende type projecten onderdeel van de cumulatietoets mits gerealiseerd of vergund:

- Offshore olie- en gasactiviteiten;
- Wind op Zee Nederland;
- Wind op Zee Duitsland;
- Net op Zee Nederland;
- Carbon Capture and Storage (CCS);
- Zandwinning.

3.5.16 *Aanbod gebruik maken database ecologische gegevens Duitsland*
Van toepassing op reactienummer: 202600440

Reactie:

De indiener verzoekt om gebruik te maken van hun database en richtlijnen, bijvoorbeeld hun monitoringsgegevens van zeevogels en bruinvissen, evenals hun instructies voor kartering (mapping) voor de effecten in Duitsland.

Beantwoording van de reactie:

Het aanbod van de indiener om gebruik te maken van de database en monitoringsgegevens van zeevogels, bruinvissen en eventueel andere dieren wordt gewaardeerd om de effecten beoordeling in Duitsland robuust te maken. Graag ontvangt de initiatiefnemer deze gegevens.

3.6 Diversen

3.6.1 *Opsteller NRD en MER*
Van toepassing op reactienummer: 202600162

Reactie:

De indiener uit kritiek op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) die is opgesteld door adviesbureau Haskoning in opdracht van ONE-Dyas. Het document wordt niet beschouwd als een onafhankelijke of wetenschappelijk onderbouwde analyse, maar als een rapport dat de belangen en standpunten van de opdrachtgever (ONE-Dyas) overneemt. Hierdoor ontbreekt volgens de indiener een objectieve en kritische beoordeling van de milieueffecten van (uitbreiding van) gaswinning op de Noordzee.

Er wordt geadviseerd dat een andere, onafhankelijke partij het Milieueffectrapport (MER) opstelt.

Beantwoording van de reactie:

Het doel van milieueffectrapportage (mer) is het milieubelang een volwaardige plaats geven in de besluitvorming. Daarvoor moet er een goed milieueffectrapport (MER) zijn. De initiatiefnemer moet een MER met voldoende kwaliteit opstellen en is daarmee verantwoordelijk voor een zorgvuldige onderbouwing van het project, conform de wettelijke eisen. Het bevoegd gezag (in dit geval het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat) toetst vervolgens het MER en deze onderbouwing op voldoende kwaliteit en in het kader van de geldende procedure en besluitvorming.

3.6.2 *Metafoor van de "hockeystick-vormige" corridor*
Van toepassing op reactienummer: 202600459

Reactie:

De indiener vindt de term "hockeystick-vormige" corridor, gebruikt door ONE-Dyas voor een gasleidingtracé, ongepast en cynisch. De hockeystick is een klimaatsymbool dat de abrupte temperatuurstijging sinds de industrialisatie (door fossiele brandstoffen) weergeeft en staat voor de menselijke klimaatcrisis, niet voor duurzame oplossingen. Door deze metafoor te gebruiken voor een nieuw gasproject, dat de opwarming verergert, bagatelliseert ONE-Dyas volgens de indiener de verantwoordelijkheid van de fossiele industrie en toont het onvoldoende ernst en gevoeligheid voor het klimaatprobleem.

Beantwoording van de reactie:

De term hockeystick beschrijft de vorm van het traject van de pijpleiding en kabel en heeft verder geen diepere betekenis.

3.6.3 *Staatsdeelneming Energie Beheer Nederland (EBN)*
Van toepassing op reactienummer: 202600478

Reactie:

De indiener geeft aan dat de c-NRD sterk leunt op het sectorakkoord "Gaswinning in de energietransitie" (april 2025), waarin Energie Beheer Nederland (EBN) haar participatie in gasprojecten verhoogt van 40% naar maximaal 85%. Dit vermindert het financiële risico voor private partijen, maar betekent een aanzienlijke publieke interventie ten gunste van fossiele winning, met risico's voor belastingbetalers en mogelijke verdringing van investeringen in schone energie. De afweging of deze gaswinning economisch zinvol is, moet expliciet onderdeel zijn van de noodzakelijkheidsbeoordeling en niet als neutrale achtergrond worden gepresenteerd.

De bijbehorende EIA bij het MER moet de financiële structuur van het project inclusief risicodeling, subsidies en belastingvoordelen bekostigd met publiek geld in kaart brengen. Op basis van deze gegevens zal moeten worden beoordeeld of de publieke middelen niet worden gebruikt voor fossiele winning die strijdig is met klimaatdoelstellingen, of de voordelen opwegen tegen de milieuschade, en of deze middelen beter kunnen worden ingezet voor hernieuwbare energie.

Daarnaast vraagt de indiener om transparantie over de rol van EBN en andere fossiele-sectorpartijen bij de totstandkoming van het project en onderliggende beleidsdocumenten. Grafieken en aannames uit het sector akkoord mogen niet als neutrale feiten worden gepresenteerd, maar moeten kritisch worden getoetst aan andere bronnen, waarbij onderliggende data en onzekerheden openbaar worden gemaakt. Informatie van belanghebbende partijen kan geen vervanging zijn voor een onafhankelijke beoordeling.

Beantwoording van de reactie:

EBN is een staatsbedrijf dat in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) deelneemt in vrijwel alle olie- en gasprojecten in Nederland en op het Nederlandse continentaal plat. Deze wettelijk verplichte participatie, geregeld via de Mijnbouwwet, heeft tot doel de belangen van de Nederlandse staat te behartigen. Door deelname beschikt EBN over uitgebreide, vertrouwelijke bedrijfsgegevens, data, waarmee het een integraal beeld heeft van huidige en toekomstige mijnbouwactiviteiten. Het percentage waarin EBN deelneemt in de olie- en gasactiviteiten, namelijk 40%, wordt niet aangepast met het sectorakkoord,

zoals de zienswijze impliceert. Wel wordt de mogelijkheid onderzocht en uitgewerkt om EBN, in zeer specifieke gevallen, een hoger aandeel in exploratieactiviteiten te geven. Dit hogere aandeel is nadrukkelijk tijdelijk en marktconform. EBN zal hierbij geen grotere risico's op zich nemen.

Zolang aardgas nodig is, zet EBN zich in voor veilige, verantwoorde en versnelde winning, met aandacht voor emissiereductie en afstemming met andere gebruikers van de Noordzee. Dit gebeurt vanuit de wettelijke taak en maatschappelijke verantwoordelijkheid om energie beschikbaar en betaalbaar te houden.

EBN kijkt ook vooruit naar de toekomst van gasinfrastructuur. Waar mogelijk wordt infrastructuur hergebruikt voor waterstofproductie en CO₂-opslag, terwijl ontmanteling plaatsvindt waar nodig. Op deze manier draagt EBN bij aan zowel de huidige energievoorziening als de transitie naar een duurzaam energiesysteem.

De deelname van EBN in gasprojecten deelt het bedrijf in de operationele kosten en investeringen, maar het merendeel van de netto-opbrengsten vloeit terug naar de Nederlandse staatskas. Dit zorgt voor een beperking van financiële risico's voor private partijen en genereert staatsinkomsten, terwijl publieke middelen worden ingezet met oog voor de energietransitie.

EBN bepaalt zelf de omvang van haar deelname in projecten. De projectprocedure waarborgt dat projecten veilig en verantwoord plaatsvinden binnen ruimtelijke en milieukaders, zonder dat deze technisch of financieel onhaalbaar worden.

Voor meer informatie zie de website van EBN:
<https://www.ebn.nl>

Bijlage 1: Inspraakbundel (Bürgerbeteiligungsunterlagen)